

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Çevre ve Orman* Bakanı *Yayış Eroğlu*, tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunda gereğini arz ederim. *24/03/2010*

Z. Ertugay
Prof.Dr. Zeki ERTUGAY
Erzurum Milletvekili

İnsanımızın refah düzeyinin yükseltilmesi için elektrik enerjisi ihtiyacı olduğu ve bu ihtiyacın öncelikle temiz enerji olarak karşılanması gerektiği muhakkaktır. Ülkemizin enerji ihtiyacının Hükümetinizin uygulamaya koyduğu hidroelektrik Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Strateji Belgesinde 2023 yılına kadar hidroelektrik potansiyelimizin tamamının elektrik enerjisi üretiminde kullanılmasının sağlanacağı, bununda ağırlıklı olarak nehir tipi hidroelektrik santralleri ile karşılanacağı öngörülmüştür. Bu kapsamda yaklaşık ülke genelinde 2000 civarında nehir tipi HES Projesinin yapıldığı bilinmektedir. Kısa sürede enerji açığının kapatmayı hedefleyen bu yaklaşımın teknik, ekonomik, sosyal ve kültürel yönden çok ciddi boyutta değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmelerin hiçbirinin yapılmadan bir oldubittiyle HES'lerin hayata geçirilmesi ülkemiz için her alanda telafisi mümkün olmayan yaralar açacaktır.

Su, toprak ve hava gibi yaşamın temel bileşenlerinden biri olan su, bütün canlıların ortak yaşam kaynağı olmazsa olmazdır. Suyun sadece enerji kaynağı olarak değerlendirilmesi bir mal olarak ticarete konu olmasının ötesinde çok daha büyük bir değer olduğu gerçeği göz ardı edilmektedir.

HES'lerin bugünkü yaklaşımla uygulamaya konulması durumunda o bölgedeki insanımız ekolojik denge, biyoçeşitlilik, tarımsal faaliyetler, flora ve fauna olumsuz bir şekilde etkilenecek geri dönüşümü olmayacak şekilde tabii varlıklarımız ve insanımız çok büyük zararlarla karşı karşıya kalacaktır. Bu uygulama ile ortaya çıkan en temel problem insanların köyünden beldesinden geçen suların kullanma hakkının başkalarına devredilmesidir. Havza bazında yapılması gereken ciddi bir planlamaya dayanmayan ilgili sivil toplum kuruluşlarının ve yöre halkının bilgisine başvurulmadan ve bir mutabakat sağlanmadan ciddi bir Çevre Etki Değerlendirmesi yapılmadan ve bu konudaki mevzuat bay-pas edilerek yapılan proje, ihale ve uygulamalar büyük sıkıntı yaratmaktadır.

Bu alanda taraf olduğumuz ve uymakla yükümlü olduğumuz uluslararası anlaşmalardaki bağlayıcı hükümleri de dahil Anayasamızın 56 ncı maddesi ile " herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşın ödevidir" denilmesine rağmen bu hususların hiçbirisi dikkate alınmadan tüm Türkiye'de olduğu gibi seçim çevrem Erzurum ili sınırları içerisinde ağırlıklı olarak Tortum, İspir ve Uzundere ilçelerimiz sınırları içerisinde yapılacak olan 100 civarında HES projesi ile ilgili olarak;

1- Seçim bölgem Erzurum ili sınırları içerisinde şuan itibariyle faaliyete geçmiş, ihalesi tamamlanan, ihale süreci devam eden, proje aşamasında olan ve henüz projesi yapılmamış ama ön çalışması devam eden toplam kaç adet HES projesi bulunmaktadır? İlçe bazında dağılımı nedir?

2- Geçim kaynağı tamamen tarım ve hayvancılığa bağlı olan yöre insanının temel geçim kaynağı ve buraları yurt edinme gerekçesi bu ilçelerimiz sınırları içerisinde geçen nehir ve akarsularıdır. Yaz aylarında iştilal alanları olan konularda suya en fazla ihtiyaç duydukları dönemlerde suların azalmasına bağlı olarak ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan yöre halkı, mevcut durumda bile sıkıntı yaşarken, HES projelerinin hayata geçirilmesi sonrasında su ihtiyacını nasıl karşılayacaklardır?

3- Firmalarla yapılan sözleşmelerde ve uygulanacak projelerde insan ve ekolojik dengenin korunması amacıyla bırakılacak su miktarı her bölgenin ihtiyacı kapsamında ayrı ayrı değerlendirilmeden ülkemizin her yöresi için bırakılacak su miktarı 100-150 lt/san olarak belirlenmesi ne kadar doğrudur? Her bölgenin ihtiyaç duyduğu su miktarının detaylı bir değerlendirme sonrasında yapılarak hem yöre insanımızın hemde doğal çevrenin zarar görmesinin önlenmesi düşünülmektedir?

4- Yürürlükteki Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) mevzuatı gereği 0,5-25 MW kurulu güçteki HES Projeleri için sadece proje tanıtım dosyası istenmekte ÇED raporu istenmemektedir. Bir proje alanına yapılacak tüm HES'ler göz önüne alındığında 25 MW gücün üzerine çıkacağı ve ÇED mevzuatı hükümlerine göre bu projelerin uygulanabilirliği kanunen mümkün olmayacaktır. Kurulu güç miktarı düşük tutularak bu projelerin hayata geçirilmesi sonrasında yöre insanının mağduriyeti, ekolojik denge, biyoçeşitlilik, flora ve faunada telafisi mümkün olmayacak zararların önlenmesi hususunda ne gibi bir önlem alınmıştır? Yapılacak projelerin toplam alana etkisi dikkate alınarak havza bazlı bir değerlendirme öngörülmektedir?

5- Kurulacak HES'lerin suyunu aktarmak üzere yapılacak tünel veya kanal ile enerji iletim hatları ve bu tesislerin kontrolü ile bakımını yapmak üzere dağlık arazide yapılacak yarmalar ve orman tahribatı konuları projelerde detaylı bir biçimde yer almamaktadır. Yapılacak bu tesisler sonrasında taban suyu ve yer altı suyunun buharlaşması, suların akış yönünün değişmesi ve bu sularla beslenen kaynakların kuruması gibi oluşacak zararların nasıl önlenmesi düşünülmektedir.

6- Firmalara verilen suyun kullanım hakkı sadece enerji üretimine mi yöneliktir? İleride ülkemizin enerji ihtiyacının değişik alanlardan karşılanması durumunda bu firmaların enerji üretimlerinin sonlandırılması veya kendi istekleri ile enerji üretiminden vazgeçmeleri durumunda firmaların tarımsal amaçlı ve diğer alanlarda ihtiyaç duyulan suyun kullanımı konusunda da her hangi bir yetkileri veya hakkı olacaktır?